

näkyisi niinkään lopullisissa asuntojen hinnoissa, vaan merkisi pikemminkin rahavirtojen uudelleen jakoa maanomistajien ja kuntien välillä.

Haetaanko oppia lahden takaa?

Suomessa on usein tavattu hakea mallia erilaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja toimintoihin läntisestä naapurista. Mielienkiintoista onkin nähdä, mitä vaikutusta Ruotsissa mahdollisesti säädettävällä ja periaatteellisesti varsin merkittävällä lunastuslain uudistuksella tulee olemaan suomalaisen lainsäädäntöön. Molemmissa maissa nykyinen pakkolunastuslainsäädäntö on peräisin 1970-luvulta Ruotsin lunastuslain ollessa kuitenkin muutamia vuosia omaamme vanhempi. Lunastuslait ovat päällisin puolin samanlaisilta vaikuttavia, mutta maanomistajan näkökulmasta katsottuna ovat eräät ruotsalaisen lain säännökset merkinneet suomalaisen nähdessä niukempaa korvauslinjaa. Toisaalta on myös hyvä muistaa, että Ruotsissa on perinteisesti suosittu vapaaehtoista maanhankintaa, mikä voi lähtökohtaisesti merkitä jonkin verran korkeampia hintoja, mutta saattaa toimia muutoin tehokkaammin ja kaikkia osapuolia paremmin tydyttävällä tavalla.

Lunastusmenettelyä ja sen oikeutusta on sinänsä pohdittu vuosisatojen ajan

ja keskustelu tästä instituutiosta jatkuu maailmalla edelleenkin vilkkaana. Yhteiskunnan kehittyessä on ollut välttämätöntä luoda mekanismeja, jolla tietty maa-alue on saatu yleiseen käyttöön sellaisissa tilanteissa, missä maanomistaja hintavaatimustaan asettaessaan muutoin käyttäisi hyväkseen monopoliasemaansa tai ehkä jopa kokonaan kieltäytyisi myymisestä. Tämän kaltaiset syyt muodostavat pakkolunastuksen keskeisen perustan ja oikeutuksen.

Historiallisesti korvaustasoon ovat keskeisesti olleet vaikuttamassa myös arviot siitä, kuinka kalliiksi maanhankinta voi lunastuksen seurauksena tulla, ja mihin yhteiskunnalla on ylipäättään varaa. Monet meistä muistavat myös 1970-luvun kiivaat maapakettilain säätämisen aikoihin käydyt keskustelut koskien maanomistajan oikeutta hyötyä maastaan ns. ansiottoman arvonnousun kautta. Nykyisin kansantaloutemme varallisuus ei samalla tavoin muodosta reunaehtoista lunastuskorvauksien määrälle – kysymys on poliittisesta valinnasta, mutta se onkin jo toinen juttu.

Kirjoittaja on tekniikan lisensiaatti, joka toimii maa- ja metsäoikeusinsinöörinä Vaasan käräjäoikeudessa. Sähköposti simo.mikkola@oikeus.fi.

METSÄPOLITIikka menetti syömähampaansa vuoden 1993 metsäverouudistuksessa. Metsätilojen pirstoutuminen, omistajarakenteen muutos ja myyntiverotus johtavat passiiviseen metsätalouteen, jota ei verohelpotuksilla, valistuksella eikä pienillä metsäpolitiikan paikkauskeinoilla pystytä ohjaamaan. Porkkanat yksin eivät auta, tarvitaan myös keppiä, koska nykyisestä seuraa metsätalouden kannattavuuden heikkenemistä ja metsäteollisuuden alasajoja saneeraamisen sijaan. Metsä tuottaa hitaasti mutta varmasti, jos laatupuuta tuotetaan ja sille turvataan tasainen menekki. Passiivinen, omistusverotyyppinen veromuoto pitäisi korvata yrittäjäveroluonteisella, kuten maatalouden puolella, tai ottaa käyttöön metsien kiinteistövero, joka aktivoisi metsänomistajat hakkaamaan ja hoitamaan metsiään.

Saako metsästä pölliä, kuten pääministerin paidassa luki?

Venäjän puutullit ja kotimaisen puun saatavuus näyttävät metsäteollisuuden akuuteilta ongelmilta, mutta syyt ovat syvemmällä. Metsätalouden murros alkoi jo 1970-luvulta metsänomistajarakenteen muutoksella. 1990-luvun alun metsäverouudistus antoi lisävauhtia ja EU-maatalouspolitiikka, joka suosii maatalousyritysten kasvattamista, vähentää metsätalouden päätoimisia harjoittajia. Metsätilojen pirstoutuminen jatkuu. Se on pahin ongelma samalla kun metsätilat siirtyvät passiivisempaa metsäkäyttöä harrastavien käsiin, jotka asuvat useimmiten muilla paikkakunnilla, jolloin fyysinen yhteys metsäpalstaan katkeaa. Oman metsäpalstan omistushalua ruokkivat tunnuseikat ja varautuminen taloudellisiin kriiseihin. Yhteiskunta ei lainsäädännöllä rajoita kannattamattomien talousyksi-

”Metsänhoidon rapautuminen näkyy hoitamattomina taimikoina, ylitieheinä nuorina metsinä ja järeän laatupuun vähenemisenä.”

Metsäverotus on tärkeä osa metsäpolitiikkaa

Passiivinen omistusverotyyppinen veromuoto pitäisi korvata yrittäjäveroluonteisella kuten maatalouden puolella, tai ottaa käyttöön metsien kiinteistövero, joka aktivoisi metsänomistajat hakkaamaan ja hoitamaan metsiään.

köiden muodostumista kuten Ruotsissa tehdään. Varapankiksi ei metsiämme pitäisi jättää vaan kehittää metsätalous ”harjoittamisesta” yritystoiminnaksi, jotta ei tuhota metsäteollisuutemme tulevaisuutta ja luonnonvarojemme kestävänn käytön edellytyksiä.

Yrittäjälähtöinen metsätalous tarjoaisi työmahdollisuuksia alkutuotannosta jatkojalostukseen. Kyse voisi olla kunta- ja aluetason selkeistä tavoitteista, joita tuetaan metsäpoliittisin toimin. Verotuksen pitää tarjota metsänomistajille reilut haasteet palata aktiiviseen metsänkäyttöön ja vakaampaan puunhintaan. Turun yliopiston finanssioikeuden professori **Jaakko Ossa** ennustaa jo puukauppatyhyjötä vuoden 2011 jälkeen (*Maaseudun Tulevaisuus* 2.1.2009). Hän valmistele

kirjaa perintöverotuksesta ja tuntee metsänomistajana, miten jatkuvista huojenuksista seuraa odotukset niiden jatkumosta. Nykyinen metsien myyntiverotus perintö- ja lahjavero- sekä sukupolvenvaihtoa koskevine uudistushankkeineen on jo aivan liian sekavaa. Uudistuksia suunnitellaan kosmeettisina korjauksina vailla selkeitä metsäpoliittisia tavoitteita ja jopa sellaisten henkilöiden toimesta, joilla voi olla ”oma lehmä ojassa”, mikä hämärtää objektiivisuuteen pyrkimistä. Asioihin vihkiytymättömät metsänomistajat eivät tee metsälleen mitään, etteivät tekisi virheitä! Metsänomistajien edunvalvonnan ottama niskalenkki on koitumassa heidän omaksi turmiokseen, joten parasta olisi palata lähtöruutuun. Metlan asiakaslehdessä 4/2008 ilahduttavasti todetaan

metsäverotuksen uudistamiseen liittyviä ongelmia huomautun maan hallituksessa. Valtionvarainministeri **Jyrki Katainen** on lehden mukaan nimittänyt syyskuussa työryhmän valmistelemaan perusteellista verotuksen kokonaisuudistusta ja maa- ja metsätalousministeri **Sirkka-Liisa Anttila** esittänyt lokakuussa veroratkaisujen valmisteluun hallituksen veropoliittista ministerivaliokuntaa. Toivoa sopii, että metsätalouden asiantuntemus tulisi kuulluksi näissä hankkeissa riittävän laajapohjaisesti.

Metsäpolitiikka oli pitkään kajanderilaisen verojärjestelmän ohjauksessa
Metsäverotus oli **A.K.Kajanderin** metsätyyppiteorian pohjalta n. 70 vuoden ajan

keskeisessä roolissa ”keppinä” kannustamassa metsänhoitoon, ei siis kieltona tai rajoituksena! Teoria sisälsi tarvittavat perusopit erilaisista metsän kasvupaikoista ja tuottomahdollisuuksista. Metsävero perittiin keskimääräisen arvioitun tuoton mukaan joka vuosi, mikä laskettiin varovaisuusperiaatteella VMI-tuloksista; vain veroluokitus oli tilakohtainen. Laiskana pääomana metsiä ei kannattanut pitää vaan metsätalouden puuntuotanto oli pitkäjänteistä jopa ylisukupolvista. Sen tehostamiseksi laadittiin 1943 laki vajaan tuottoisten metsien uudistamisesta, johon liittyi metsitys julkisin varoin ja määräaikainen verovapaus. Näin pyrittiin saattamaan metsän tuotto pinta-alalla mitaten maksimiinsa, koska kasvuolosuhteisiin voidaan vain rajoitetusti vaikuttaa. Metsäpolitiikka kukoisti 1950- ja 1960-luvuilla, joilta ovat muistissa monet ”Tuottamaton tuottavaksi”- ja MERA-ohjelmat. Metsäverotuksessa nerokkainta oli metsäpolitiikan vakaus. Se toteutti vanhan uittolausehduksen, ”antakaa pöllin juosta!” Puuntuotannon määrällä mitaten saavutettiin näillä keinoin jopa alueluovutuksia edeltänyt metsätase uudelleen. Nyt metsätalouden jatkuvuus, kannattavuus ja puun saatavuus häilyy. Metsätila- ja puukauppa ovat lähes pysähtyneet verohelpotuksista huolimatta, Keynesin opeilla valistaminenkaan ei saa puuta liikkeelle. Metsänhoidon motiivien on oltava kaukonäköisempiä.

Metsän kiertoaika lähes 100 vuotta, metsäpolitiikka hidasaikutteista

Metsän pitkistä kiertoajasta ei päästä, se on osa metsäpolitiikkaa. Pitkäjänteiseen metsätalouteen eivät sovi kvartaalitalouden keinot. Metsäverotuksen muutos 1993 yllätti mm. kokeneet metsäprofessorit **Aarne Nyysösen** ja **Viljo Holopaisen**. He varoittivat *Helsingin Sanomien* pääkirjoituksilla ”hypystä tuntemattomaan” ja puolustivat pinta-alaverotuksen toimivuutta metsänhoitoon kannustavana sekä suosittelivat myyntiveromalliin liitettäväksi Ruotsin metsäviranomaisten käytössä olleita painostuskeinoja, joilla voitiin määrätä kuka tahansa metsänomistaja hakkaamaan ja myymään puuta valvonnassa käytettävien ilmapalokuvien ja ÖSI-arviointitietojen (Översiktlig planering) avulla. Pinta-alaveron toimivuutta Ruotsissakin kadettiin. Myyntipakkoa ei käytännössä juuri toteutettu ja se lieneekin poistunut keinovalikoimista.

Metsäveromuutos Suomessa tehtiin metsänomistajien edunvalvonnan painostuksesta hyvin nopealla valmistelulla, jos-

”Yhteiskunta ei lainsäädännöllä rajoita kannattamattomien talousyksiköiden muodostumista kuten Ruotsissa tehdään.”

sa metsätalouden eri sektoreita ei laajasti ehditty kuulla. Päätös liittyi tulevaan EU-jäsenyysneuvottelujankokhaan, jolloin metsänomistajakunnalle myönnettävin verohelpotuksin ilmeisesti varmistettiin myönteisempää ilmapiiriä tulevalle EU-äänestykselle. Pikaisen päätöksenteon motiiveja metsäveropäätöksessä eivät varmaankaan olleet puhtaasti metsäpoliittiset tavoitteet, joihin jälkikäteen lienee syytä palata. Ennen verotuksen muutosta oli luovuttu jo metsänuudistamisen vakuustalutuksista. Metsäteollisuus vastasi muutokseen mm. Venäjän puuntuonnilla, vaikka toki käytti myös siirtymäkauden kotimaisen puuntarjonnan lisäyksen hyväkseen. Jopa tukkeja kannatti syöttää sellukattiloihin noina aikoina.

Metsänhoidon rapautuminen näkyy hoitamattomina taimikoina, ylitiehinä nuorina metsinä ja järeän laatupuun vähenemisenä. Metsäprofessori **Kullervo Kuuksela** teroitti näkemyksiään metsätalouden hyvästä tuloksesta (mm. *Helsingin Sanomissa* 14.10.1997), että harvennushakkuut, erityisesti ensiharvennus on puun kasvatuksen pahin pullonkaula Suomessa. Se tietää ylitiehyttä, latvusten pienenevästä, järeymisen hidastumista sekä luonnonpoistuman lisääntymistä, hän totesi. Pitkällä tähtäyksellä hän ennusti sen heikentävän metsätalouden kannattavuutta ja puun saatavuutta. Kauaskantoinen puhe ja valistus eivät yksin toimi. Verotus on pysyvin vaikutuskeino metsänhoidon ja puunmyynnin jatkuvuuteen. Veroluokitukset saivat aikoinaan metsänomistajat aktivoitumaan ja metsähoitoyhdistysten toiminnanjohtajat hyvilleen. Myyntiverotus ei sitä tee ja verohelpotusten jatkumo johtaa umpikujaan.

Verojärjestelmän vakaudella voidaan ohjata metsänomistusrakenteen muutosta yrittäjälähtöiseen metsätalouteen ja raakapuumarkkinoiden vakaudella voidaan varmistaa metsäteollisuuden toimintaedellytykset. Metsälain 8 §:n velvoitteet uuden puuston aikaansaamisesta koettelevat jo lainvalvojen sietokyvyn rajoja. Uudista-

misvelvoitettahan valvotaan ainoastaan pistokokein. VMI-tulokset osoittavat laadun heikkenemistä taimikoissa ja nuorissa metsissä on harvennusten laiminlyöntejä. Rästejä yritetään paikata myöhästyneillä moto-harvennuksilla, jolloin riittävää hakkuukertymää tavoiteltaessa syntyy vajaapuustoisuutta, kuten VMI:ssä on todettu. Ensiharvennusten ja energiapuun korjuun verovapaus voitaisiin toteuttaa välittömästi työllisyyskeinona perusteellisempaa veroremonttia odotellessa. Tukemalla maaseudun energiayrittäjien investointeja hakepohjaiseen energiantuotantoon ja energiapuun korjuukalustoon tuetaan samalla metsänhoitoa.

Metsätalous harrastuksena, harjoittamisena vai yrittäjyytenä?

Nykyisessä myyntiverojärjestelmässä metsänomistajan kontakti omaan metsään on passiivinen, kun veroja ei tarvitse maksaa ellei myy metsää. Panostukset metsänhoitoon jäävät puunhintaspekulaatioiden varjoon. Perinnönjaossa metsäpalsta on houkuttelevaa ottaa omaisuusvarannoksi, johon voisi hädän hetkellä turvautua, koska tilojen pirstomista ei haluta ehkäistä. Metsä mökkiapaikkakunnalta tai siltä suunnalta antaa oivan keinon matka- ym. verovähennyksiin, tuli niitä hoitotöitä harrastettua tai ei. Metsän suojelun nimissä metsän voi jättää heitteille, mistä suojelun kannattajat ilahtuvat. Tällä keinolla ei kuitenkaan synny vauhdilla ns. vanhoja metsiä eli todelliset suojeluvarvot ovat oma lukunsa. Metsälöiden keskikoko on jo kriittisen pieni taloudellisen merkityksen ja laatupuun kasvatuksen kannalta. Passiivisuutta ruokkii omaisuusverotyypinen verotus, joka realisoituu vasta, jos metsää hakkaa. Kiinteistövero patistaisi vähintään metsätalouden harjoittamiseen, yritysverotyypinen verotus yrittämiseen. Vain ajallaan suoritettut metsänhoitotoimenpiteet antaisivat sen varmimman tuoton. Metsänuudistamisen laaduntarkkailu lupaa nyt huonompaa tulevaisuutta kuin aikoinaan taimikoiden verovapaus- ja vakuustalutusaikakausina oli lupa odottaa.

Metsäverokikkailut hämmentävät metsänomistajia

Myyntiverohelpotukset lisäävät hetkellisesti myyntiaktiiviteetteja, mutta niillä ei saada aikaan pysyviä ratkaisuja. Perintömetsiä on kaikkiin yhteiskuntaluokkiin ja puolueisiin kuuluvilla ja kaikki toki ilahtuvat verohelpotuksista. Metsäteollisuus on Venäjän tullipäätösten aiheuttamissa paineissa hankkinut talvikorjuuleimi-

Matti Myllynen

”Puupulan ratkaisuja ovat puun hinnan vakaus, selkeä veropolitiikka, suurempi tilakoko, korjuun kehittäminen ja neuvonnan lisääminen.”

koita tarpeekseen. Metsätiestöön voidaan upottaa varoja, mutta talvikorjuuolojen heikentyminen edellyttää korjuutekniikan kehittämistä. Puukaupassa on toki aina suhdannevaihtelua, jota mikään verojärjestelmä ei poista, mutta nyt kaivataan vakautta. Laskusuhdanteessa vaaditaan verokeppejä ja kiinteistövero on kunnilla usein jäljellä oleva verotuksen keino tukea kuntataloutta. Tuskin omakoti- tai mökkitonttien omistajat yksin haluavat olla lypsylehminä. Metsän verottaminen nykyisenä puunmyyntiverona yli 50 vähennyslajeineen on aivan liian monimutkainen eikä verottajalla liene riittäviä asiantuntijaresursseja järjestelmän toimivuuden valvontaan. Perintö- ja lahjavero- sekä sukupolvenvaihtoa koskevat verouudistuksen valmistelut hämmentävät vielä lisää metsänomistajan päätöksentekoa ja verosuunnittelulla ei metsä kasva. Tärkein luonnonvaramme metsä on siis ”hätävarana” valtaosalle metsänomistajia. Metsäpolitiikalla tulee tukea metsätalousyrittäjyyttä, yrittäjänä metsän omistaja itse, alihankkijoiden avustamana tai yhteismetsäosakkaana, jolloin yhteiskunta voi odottaa vastinetta verotuloina ja metsä- ja puutalouden aloille tulevaisuutta työllistäjänä. Yhteis-

metsäosakkuuden vaihtoehtoina voisi olla myös uudentyypistä yhteistoimintaa, jossa metsälöt voisivat säilyttää itsenäisyytensä, mutta isännöintiperiaatteella toimiva metsäpalveluyritys toimisi organisaattorina.

”Yhteismetsillä suuratalouden etuihin” – valistuksen sijasta merkittävää panostusta yhteismetsiin

Metsätalakauppaa ja tilakoon kasvua pyritään ohjaamaan verotuksen metsävähennyksellä. Keskitilakoko ei sillä porkkanalla kasva, koska muilla keinoin houkutellessaan pirstomaan tiloja. Metsätilan myyjän kannattaa jättää hakkaamatta ja myydä metsä puineen välttääkseen tuplaverotuksen. Metsätalakaupan kynns kasvaa siten ja harventaa ostajia. Uusi

”Pitkäjänteiseen metsätalouteen eivät sovi kvartaalitalouden keinot.”

omistaja ehkä joutuu hakkuilla rahoittamaan hankintaansa, mutta kantohintojen jatkuva nousua tai verohelpotuksia odottaen taas pantataan puunmyyntiä. Metsätalakaupassa on tarjonta ollut niukkaa viime vuosina, joten tilakoon kasvua on nykymenolla turha odottaa. Metsätalakauppaan sijoittajista monet lienevätkin liikkeellä pikemmin pikavoittojen tai ns. kiinteistöjalostuksen merkeissä, ts. tontteja kaavoittamalla ja myymällä, kun metsä sijaitsee lähellä vesistöjä tai asutusta. Noin puolet metsätalan myyjistä on sentään hankkinut asiantuntijoiden kiinteistöarviolausunnon ennen kauppapäättöstään (S. Hanneliuksen lausunto, Metla, tutkinut metsätalakauppoja).

Yhteismetsien perustamista verrataan kolhoositalouteen sen kiistattomista tuloksista piittaamatta. Metsätalojen koon kasvattamiseen tai metsänhoitovalistukseen uskovat viranomaistahot metsäkeskukset ja maanmittaustoimistot ovat toivottoman tehtävän edessä nykykeinoilla. Pelkällä valistuksella ja metsäohjelmilla metsäpolitiikan kurssia ei muuteta. Pitäisi ensin luoda yhteiskunnan tuella edellytykset yhteismetsien muodostamiseen mm. virkatyönä perustamalla metsälokohtaiset arvonmäärittelykset kaikille potentiaalisille

tiloille ja aktiivisesti selvittämällä yhteismetsien muodostamisen halukkuus alueittain. Metsätaloutta ammatikseen harjoittavat voisivat laajentaa metsäomaisuuttaan taloudellisesti kannattavaan tilakokoon saakka näillä avoimilla markkinoilla, joissa asiantuntija-arviot takaavat ostajan ja myyjän oikeudet. Ruotsissa lainsäädäntö rajoittaa taloudellisesti kannattamattomien metsätilojen muodostamista vaikka keskitilakoko on siellä jo yli kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Ehkä Suomesakin pitäisi harkita vastaavia rajoituksia tilojen pirstomisen ehkäisykeinona.

Metsäverotuksen yksinkertaistaminen ja yhteismetsien muodostaminen yhteishankkeeksi

Vakaa metsäverotus on metsänhoitoon motivoiva. Keskeinen tieto kiinteistöverotuksen tarpeisiin olisi kiinteistön metsämaan laatu. Se on lähes kattavasti olemassa vanhassa pinta-alaveroaineistossa tai metsätalouden aluesuunnittelutiedoissa. Valtakunnan metsien inventoinneista saadaan tuotostietoa, jolla keskimääräinen verotettava tuotto on laskettavissa. Metsäverokertymän osuus kansantaloudessa on marginaalinen joten kertymän määrä ei ole keskeinen. Metsien hoito ja

tasainen puunkäyttö ovat merkityksellisempiä kansantaloudelle. Todellinen puusto taas on kunkin metsälön omistajan aikaansaannos, joten verotusperusteeksi riittää em. keskimääräinen laskennallinen tuottoarvo. Järkevintä olisi hyödyntää työllisyys- ja jalostusvaikutus sekä verotushyöty myös mahdollisimman lähellä metsän sijaintia, joten verotuskin pitäisi "hajasijoittaa" takaisin sijaintikunnille ja elvyttää paikallista taloutta Keynesiläisiä periaatteita noudattaen esimerkiksi ensiharvennusten ja energiapuukorjuun verovapaudella aloittaen. Paltamon kunta mm. on ottamassa vastuun kuntalaistensa työllistämisestä uudella tavalla ja valtion tuella. Tätä mallia kannattaisi kokeilla metsävaltaisissa kunnissa antamalla nyt ainakin verotuotto kunnille panoksena mallin kehittämiseen.

Toinen tärkeä tavoite on metsätalouden kannattavuuden parantaminen mm. yhteismetsiä muodostaen, jolloin liitettävän metsälön vakuusarvoksi tarvitaan kiinteistön todellinen käypä arvo ja se tieto löytyy useimmiten metsäsuunnittelua varten kerätyistä tiedostoista. Yhteiskunnan kustannuksella jo kerättyä aineistoa tulisin käyttää ja täydentää tilakohtaiseksi metsävaratiedostoksi, jonka pohjalta yhteismetsien perustamista on mahdollista

tehokkaimmin edistää. Tämä verotusta koskeva ja tilakokoa kasvattamaan pyrkivä yhteishanke jättäisi metsänomistajille selkeän viestin, että koko metsäpinta-ala halutaan jälleen saattaa laatu puun tuotantoon, mikä ohjaisi metsätiloja koskevia markkinoita kehittymään toivottuun suuntaan. Metsätietojärjestelmien kehittäminen liittyy tähän uudistamistarpeeseen ja sitä Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmäkin, 2008, pj. **Esko Ahon** johdolla kannatti. Muutoin em. työryhmä eli menneessä ylikorostamalla mm. "puukuidun" merkitystä Suomen metsäteollisuudelle tulevaisuudessakin, vaikka on jo osoitettu pelkän kuitutuotannon onnistuvan paremmin eteläisemmällä leveysasteilla.

Uusia haasteita ja laman ehkäisyä

Puunjalostuksen uusia haasteita pitäisi etsiä tilanteessa, jossa koko metsätalouden pitkäjänteisyys ja näkymät tulevasta puuntuotannon laadusta on epävarmaa tai jää määrällisten tavoitteiden varjoon. Metsäteollisuus saneeraa mm. raaka-aineen saatavuuden ja kustannusrakenteen mukaan sekä etsii uusia tuotteita. Se uskoo mm. bioenergiaan, mutta siihen luottaen tuskin metsiämme kannattaa jättää hoitamatta. Pienmuotoinen jatkojalostaminen työllistäisi metsänomistajaa ja lähipiiriä, esim. puusepänpuiksi kuivaaminen, puutaloaihioiden valmistus, talohirsien veistäminen tai ovi- ja ikkuna-aihioiden tapaiset puolivalmisteet ja muut puusepäntyöt, mutta siihen ei kaikkien 400 000 yksityismetsänomistajan kannata ryhtyä. Pienyrittäjyyttä lähelle raaka-ainetuotantoa voitaisiin synnyttää valtion tuella sinne, mihin saneeraava suurteollisuus jättää pahimpia aukkoja.

Entä metsien muu käyttö koneellistuneen hakkuun ja lisääntyvän monokulttuurin

Virkistyskäyttö lisääntyy vapaa-ajan kasvaessa ja pehmeämpien metsänhoitomenetelmien käytölle on tilausta.

Pekka Lehtonen

”Uudistuksia suunnitellaan kosmeettisina korjauksina vailla selkeitä metsäpoliittisia tavoitteita ja jopa sellaista henkilöiden toimesta, joilla voi olla ’oma lehmä ojassa’, mikä hämärtää objektiivisuuteen pyrkimistä.”

varjossa? Virkistyskäyttö lisääntyy vapaa-ajan kasvaessa ja pehmeämpien metsänhoitomenetelmien käytölle on tilausta. Uudentyyppistä metsäpalveluyrittäjyyttä kaivataan, jossa metsiä hoidettaisiin puuntuotannon ohessa myöskin lähimaiseman, virkistyskäytön, kuten marjastuksen ja sienestyksen sekä luontoelämysten tyyssijana koko metsän kiertoajan. Näitä ei pidä vähätellä, jos metsän keskellä eletään, ja on korkea aika luopua ”metsäeksperttien ylivallassa”, mikäli metsä nähdään vain puuntuotannon välineenä. Metsien suojelunäkökohdat ovat sentään jo yleisesti hyväksytyjä!

Metsäpalveluyrittäjiä tarvitaan viljelyyn, taimikonraivauksiin ja harvennushakkuihin apunaan työtä helpottava uusin tekniikka ja perheen lisäresurssit. Valtaosa nykymetsäomistajista ei itse suoriudu välttämättömistä metsänhoitotehtävistä ja siksi ne tapaavat jäädä tekemättä. Yhteiskunnan kannattaa työllisyyttä tukien teettää näitä töitä työttömyyskorvausten sijasta. Metsäyrittäjän ja nyky-metsurin hartioiden saavat olla kapeammat, mutta koneiden tuntemusta ja käyttötaitoa kysytään. Jopa ns. jatkuvan kasvatuksen periaate metsänhoitomenetelmänä on turhaan julistettu pannaan, koska sillä on aina ollut sijansa kotitarve- ja laatupuuta tarvittaessa ja on vanha tapa säilyttää suojakaistoina metsän peitteisyys sekä virkistysarvo lähimetsissä ja vesistöjen varsilla. Peitteisenä pidetyn metsän kasvatus vastaa puuntuotannoltaan lähes tasaikäisen metsän tuottoa ja jos taloudellisuus kärsii, olisi se omistajan valinta. Vesistöjen riittävästä suojakaistoista tulisi myöntää verovapaus. Nykyiset suojavyöhykenormit koetaan vesistönsuojelussa täysin riittämättömiksi!

Luonnonsuojelukin arvottaa metsiä osana uusia haasteita

Metsien suojeluun kelpaavat ja tarpeelliset metsäalueet tulisi kiireesti kartoittaa siinä laajuudessa kuin on yhteiskunnan kannalta tarpeellista ja mahdollista toteuttaa. Nykyisessä vapaaehtoisessa Metso-suojelussa eivät tarjonta ja kysyntä näytä kohtaavan. Metsien suojelua sekä maisemansuojelua voitaisiin osin rahoittaa verovapauksin määräaikaissopimuksilla, mutta korvausperusteena olisi aina todellinen käypä arvo lisätynä suojeluarvoilla. Luonnonsuojelun näkökulmasta vanhojen metsien harvinaistuneiden kasvi-, eliö- ja sienilajistojen suojelulla on kiire etenkin Etelä-Suomessa. Kansallinen metsäohjelman korostaa taloudellisen kestävyuden lisäksi ekologista, sosiaalista ja kulttuurillista kestävyyttä. Luontoharrastajien mielestä Karjalan alueluovutukset ovatkin olleet suuri voitto taigametsien monimuotoisuuden säilymiselle monokulttuurin vallatessa Suomen metsiä ja uusi toivo viriää Venäjän puutulleista! Suojeluaspekti on joka tapauksessa tullut jäädäkseen ja sitä on turha syyttää metsäpolitiikan epäonnistumisesta.

Ilmasto- ja energiastategiaamme parantaa nuorten metsien kasvukuntoon saattaminen ja hiilitasettamme puuston järeytyminen ja järeästä puusta rakentaminen, joita taseita voitaisiin hyödyntää kansainvälisessä päästökaupassa.

Valtiontalouden tarkastajien lausunto pinta-alaverotuksen lopettamisesta

Valtiontalouden tarkastajat ovat todenneet tarkastuskertomuksessaan 2/99 vuoden 1993 metsäveromuutoksesta, että hallinto ei tuota lainkaan metsäverouudistukselle asetettuja keskeisiä tavoitteita koskevaa seurantatietoa, vaikka tulovaikutusten seuranta olisi keskeistä. Toisena havaintona oli valtiontalouden tarkastajilla, että uudistuksen kokonaistaloudellisten vaikutusten arviointi oli kapea-alaista; tulopuolella ylimalkaista ja menopuolella päähuomio säästöissä, vaikka ne olivat hyvin marginaalisia. Koko metsäverokertymäkin oli vuoden 1993 paikkeilla vain n. 3 promillea valtionbudjetista ja menosäästöt mm. veroluokitusten lopettamisesta (n. 30 milj.mk/v) olivat huomattavasti pienemmät kuin menetetyt verotulot (200–400 milj. mk/v). Veromuutoksen lisävalmisteluiden arvioitiin taas lisäävän kuluja n. 20–50 milj. mk/v 13 vuoden siirtymäkauden aikana. Valtionvarainministeriö ei pystyne myöskään seuraamaan, miten paljon veronkiertoa nykyiseen myyntiverojärjestelmään sisältyy. Nämä

luvut osoittavat, miten metsänomistajien edunvalvonta hallituksen tuella jyräsi 1993 metsäverouudistuksessa metsäpoliittiset tavoitteet, vaikka metsäprofessorien varoituksia olisi pitänyt kuulla. Itä-Suomen metsäpäivillä 30.9.2008 kysyttiin metsäammattilaisilta näkemyksiä keinoista puupulaan. Ne olivat puun hinnan vakaus, selkeä veropolitiikka, suurempi tilakoko, korjuun kehittäminen ja neuvonnan lisääminen.

Puuntuotannon tehostamista kannattava asiantuntijalähtöinen metsäpolitiikka vallitsi vielä 1970–1980-luvuilla muut-tuen metsäpolitiikan muutospainetta torjuvaksi 1990 luvulle tultaessa, todetaan **Pekka Ollonqvistin** kirjassa *Metsäpolitiikka ja sen tekijät*, 1998. ”Aloitteet uusiksi metsäpoliittisiksi ohjelmiksi johtivat heikentyneisiin tuloksiin muuttaen metsäpoliittisen uudistustyön lähes pelkäksi retoriikaksi 1990 luvulla”, kirjassa todetaan. Nyt tätä retoriikkaa on jatkunut jo miespolven ajan, joten lienee aika tunnustaa, ettei ”neuvonnan lisäämiseen” tai ”infran parantamiseen” vannovat mantrat eivätkä hakkuiden lisäämiseen kannustavat tilapäiset verohelpotukset varmista metsänhoidon tason ja laatupuuntuotannon nousua ilman metsäverotuksen rakenteellista muutosta ja selkeästi uutta panostusta metsänhoitoon.

Kirjoittaja on metsänhoitaja ja ylitarkastaja Uudenmaan Ympäristökeskuksessa luonnonsuojelun toteutuksessa. Hän toimi vuoteen 1995 saakka Maanmittaushallinnon metsäveroluokitustoimen päällikkönä. Sähköposti matti.myllyniemi@ymparisto.fi.